

ОГЛЯДИ

БІЛОГУБ Д. К. – ВІДОМИЙ УЧЕНИЙ В ГАЛУЗІ СВИНАРСТВА (до 115-річниці від дня народження)

Кунець В. В., к. і. н.,
Інститут тваринництва НААН

Більший період свого наукового життя Данило Кирилович Білогуб присвятив розробці та широкому впровадженню міжпородного промислового схрещування свиней. Уперше в республіці довів ефективність 2- і 3-породного схрещування. Розробив та впровадив у виробництво метод ранньої діагностики племінних і продуктивних якостей кнурів. Займався плануванням селекційного процесу та племінної справи в масштабі племінних заводів республіки.

Ключові слова: **Д. К. Білогуб, біографія, свинарство, розведення, наукові дослідження, історія.**

Рушійною силою для розвитку науки є самовіддана творча праця науковців, яка закладає підвалини й для майбутніх досліджень. До плеяди таких особистостей належить відомий учений у галузі свинарства, кандидат сільськогосподарських наук Данило Кирилович Білогуб, 115-річчя від дня народження якого в цьому році відзначає наукова громадськість.

Народився 16 червня 1899 р. у Семиполківській волості Остерського повіту Чернігівської губернії (нині – с. Бобрик Броварського району Київської області) у родині селянина-середняка. Після закінчення селянської початкової школи у 1909 р., навчався у двокласній сільській школі у 1911–1913 рр. У 1913 р. вступив до сільськогосподарського відділення Ніжинського нижчого технічного училища, але був вимушений припинити навчання за нестачею коштів. У 1916 р. знов повернувся до училища, яке незабаром було реорганізовано у середнє, і закінчив його у 1920 р.

У 1925 р. закінчив зоотехнічний факультет Київського сільськогосподарського інституту та одержав кваліфікацію зоотехніка-організатора. У студентські роки проходив практику на Чемерському досвідному (дослідному – термін 30-х рр. ХХ ст.) полі, виконуючи обов'язки завідувача відділу пристосування та завідувача господарства досвідного поля [1, арк. 17].

Спочатку у 1925–1926 рр., працював зоотехніком земфілії Носівського райвиконкому Ніжинської округи Чернігівської області, потім, у 1926 р., – районним агрономом із бурякосіяння Ніжинського союзу сільсько-господарських-кредитових та кустарно-продукційних кооперативів “Окрсільгосподарсоюз” [1, арк. 10–16].

Початок науково-дослідної роботи Д. К. Білогуба відноситься до 1926 р., після зарахування на посаду асистента дослідної частини підвідділу свинарства

Київської зоотехнічної дослідної станції “Терезино” [1, арк. 14]. Разом із тим, у цей період він займався і проблемами вівчарства. Дослідницьку роботу продовжив на Одеській зоотехнічній станції [1, арк. 13]. У 1930 р. працював зоотехніком в апараті контролю Державного тресту свинарських господарств СРСР “Свинар” НКЗС УРСР (Українська контора) [1, арк. 14]. Вже у 1931 р. повернувся до наукової діяльності і очолив відділ розведення Всесоюзного науково-дослідного інституту свинарства (Полтава) та за сумісництвом працював заступником директора з наукової частини зональної дослідної станції свинарства [1, арк. 11].

Талант та наполегливість вченого було оцінено кваліфікаційною комісією ВАСГНІЛ і у 1936 р. Данила Кириловича Білогуба затверджено у званні старшого наукового співробітника за фахом “розведення та селекція свиней”, не дивлячись на те, що він не мав наукового ступеня кандидата наук [1, арк. 21].

Із початком Великої Вітчизняної війни, його 1941 року було закликано до лав Радянської армії. Після важкого поранення у 1942 р. був демобілізований та перебував на соціальному забезпеченні як інвалід II групи у м. Свердловськ, за місцем евакуації родини.

На науковій терена Данило Кирилович повернувся 1943 року, під час роботи в сапно-тифозній лабораторії Свердловського інституту мікробіології та епідеміології на посаді завідувача ентомологічного відділу та вже 1944 року був відкликаний замісником НКЗС УРСР [1, арк. 30–31 зв.].

До Інституту тваринництва НААН (тоді Український науково-дослідний інститут тваринництва) Д. К. Білогуб прийшов у 1944 р., йому присвятив 30 років свого життя та більше ніж чверть століття очолював відділ свинарства (1944–1970 рр.) [1, арк. 10–16]. У повоєнні роки Дмитро Кирилович розпочав велику науково-організаційну роботу з відновлення і розвитку племінного свинарства в республіці, створення племінних заводів і радгоспів великої білої та миргородської порід свиней. Під його методичним керівництвом організовано племінну роботу зі свинями крупної білої породи у Полтавському державному племінному розпліднику, з миргородською породою – у Миргородському державному племінному розпліднику, з поліськими (кролевецькими) свинями – у колгоспах Сумської області, з чорно-рябим подільським поголів'ям – у Кам'янець-Подільській області. Також проведено експериментальне обстеження свинарства у Закарпатській області.

Творчі пошуки вченого знайшли своє узагальнення у кандидатській дисертації за темою “Міжпородне схрещування свиней планових порід УРСР як засіб підвищення продуктивності свинарства”. Свого часу робота отримала високу оцінку, про що свідчив відгук заслуженого діяча науки, професора Всесоюзного науково-дослідного інституту тваринництва А. Редькіна: “Дисертант перший в Україні запропонував вирішення найважливіших як з точки зору науки, так і виробництва завдань”, тому 23 квітня 1947 р., рішенням ради Всесоюзного науково-дослідного інституту тваринництва Д. К. Білогубу було присуджено науковий ступінь кандидата сільськогосподарських наук [1, арк. 6].

До наукових здобутків вченого належить розробка методів міжпородного промислового схрещування свиней для колгоспних та радгоспних свинарських ферм, ефективність яких було експериментально доведено при схрещуванні основних планових порід свиней УРСР та окреслення заходів із їх широкого впровадження у виробництво. Основні результати було викладено у “Коротких вказівках по міжпородному промислового схрещуванню свиней” (1949), які затверджені МСГ УРСР та видані масовим тиражем. Цим питанням було присвяче-

но низку статей та науково-популярну брошуру “Міжпородне промислове схрещування свиней” (1949) [2].

У результаті проведених ним дослідів встановлено, що помісі першого покоління від схрещування свиней крупної білої та української степової порід із миргородською та беркширською, при напівсальній відгодівлі, перебільшують чистопородних свиней цих порід, того ж віку, за виходом усіх продуктів забою на 14–34 %, а за виходом сала – на 27–62 %, менше потребують кормів для збільшення приростів живої маси, тобто в середньому від 3-х помісей отримують стільки ж сала, скільки від 4 голів чистопородних підсвинків того ж віку. Помісі від зворотнього та трьохпородного схрещування, яких було отримано від помісних маток, не поступаються помісям першого покоління за виходом усіх продуктів забою у т. ч. сала. Помісні матки краще розвиваються, ніж чистопородні та дають більший приплід.

Міжпородне промислове схрещування свиней з 1950 р. широко впроваджувалося у радгоспах та колгоспах УРСР, що дало змогу значно підвищити вихід свинарської продукції без додаткових витрат кормів, праці та коштів.

За участю вченого створено і апробовано 5 нових заводських ліній кнурів та 13 родин маток. Розроблено і впроваджено у виробництво метод ранньої діагностики племінних і продуктивних якостей кнурів. Розроблено понад 200 перспективних планів [1, арк. 30].

Данило Кирилович нагороджений орденом “Трудового Червоного Прапора”, медаллю “За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.”, “За доблесну працю у Велику Вітчизняну війну 1941–1945 рр.”, двома медалями за участь у виставках досягнень сільського господарства УРСР та ін.

Помер Данило Кирилович Білогуб 18 квітня 1986 р., на 87-році життя, похований у м. Харкові.

Бібліографічний список

1. ДАХО. – Ф. Р. 6184. – Оп. 2. – Спр. 656. – 51 арк.
2. Білогуб Д. К. Міжпородне промислове схрещування свиней. – К.-Х.: Держсільгоспвидав, 1949. – 67 с.
3. Вчені-селекціонери у тваринництві. Кн.1. / УААН. – К.: Аграрна наука, 1997. – С. 19–20.
4. Белогуб Д. К. Оценка и отбор маток и хряков по скороспелости их потомства / Белогуб Д. К. – Х.: Обл. изд-во, 1957. – 14 с.

*БЕЛОГУБ Д. К. – ИЗВЕСТНЫЙ УЧЕНЫЙ В ОБЛАСТИ СВИНОВОДСТВА
(К 115-ГОДОВЩИНЕ СО ДНЯ РОЖДЕНИЯ)*

Кунец В. В., Институт животноводства НААН

Больший период своей научной жизни Даниил Кириллович Белогуб посвятил разработке и широкому внедрению межпородного промышленного скрещивания свиней. Впервые в республике доказал эффективность 2- и 3-породного скрещивания. Разработал и внедрил в производство метод ранней диагностики племенных и продуктивных качеств хряков. Занимался планированием селекционного процесса и племенного дела в масштабе племенных заводов республики.

Ключевые слова: Д. К. Белогуб, биография, свинарство, разведение, научные исследования, история.

*BELOGUB D. K. - KNOWN SCIENTIST IN THE FIELD OF PIG BREEDING
(K-115 BIRTH ANNIVERSARY)*

Kunets V., Institute of Animal science NAAS

Greater period of his scientific life Daniel K. Belogub dedicated to developing and disseminating interpedigree industrial cross pigs. For the first time in the country proved the effectiveness of 2- and 3-breed crosses. Developed and implemented in the production method of early diagnosis of breeding and productive qualities of boars. Involved in planning the selection process and breeding in scale breeding plants of the republic.

Keywords: D. K. Belogub, biography, dilution, research, history.

УДК 636.87.2.45

ЭФФЕКТИВНОСТЬ СЕЛЕКЦИИ ПРИ РАЗНЫХ ТЕХНОЛОГИЯХ ПРОИЗВОДСТВА ПРОДУКЦИИ

Козырь В. С., академик НААН, д с.-х. н.,
Хмелева Е. В., к. с.-х. н.

Институт сельского хозяйства степной зоны НААН, г. Днепропетровск

Заслуги селекционеров в скотоводстве общеизвестны - созданы новые отечественные породы, типы, линии, семейства, рекордистки. Адаптирован и результативно используется импортный генетический материал. Это способствует росту продуктивности дойного стада и увеличению производства молока в агроформированиях, регионах и в целом по стране.

Однако эти успехи могли бы быть весомее, если бы селекционеры более тесно творчески сотрудничали с технологами. Классическая формула генотип х среда высокоэффективна только тогда, когда между ними достигнута гармония. При этом не было бы большой разницы в показателях одинаковых генотипов в научных исследованиях, когда строго соблюдаются необходимые условия выращивания и эксплуатации, и на производстве, где многие элементы технологии не выполняются из-за отсутствия чётко «прописанных» требований для конкретной породы, как это практикуется в растениеводстве. При регистрации (занесении в реестр) сорта или гибрида отдельно каждой сельскохозяйственной культуры конкретно указываются агротехнические технологические приёмы её выращивания: способы подготовки почвы, сроки посева, температурный и влажностный режим, нормы высева семян и внесения удобрений и т. д. Племенные хозяйства по этой же причине значительно превосходят товарные предприятия, в которых элитные животные не полностью проявляют генетический потенциал продуктивности, так как здесь не такие условия, как в племенных заводах.

Известно, что более отселекционированный генотип требует и более комфортных условий. Создание голштинской породы также сопровождалось улучшением условий производственного использования». С целью выявления, насколько негативно влияет игнорирование этих требований, проведён анализ деятельности двух предприятий.

В 2000 г. на Днепропетровщину из одной крупной голландской фермы была завезена партия нетелей голштинской породы. Часть из них получило агроформирование «Наукова» (теперь «Приват-Агро»), а другая часть - агроформирование «Чумаки». Оба предприятия расположены в одной почвенно-климатической зоне Днепропетровского района. Разведение животных было чи-